

HET BRUILOFTSMAAL VAN HET LAM
De heilige Mis als hemel op aarde

Scott Hahn

HET BRUILOFTSMAAL VAN HET LAM
De heilige Mis als hemel op aarde

Jade 6

INHOUD

VOORWOORD	9
-----------------	---

DEEL I DE MIS ALS GESCHENK

INLEIDING

Christus staat voor de deur

DE MIS ONTHULD	17
----------------------	----

HOOFDSTUK EEN

Nu al in de hemel

WAT MIJ BIJ MIJN EERSTE MIS WERD GEOPENBAARD	21
Doordrenkt van de heilige Schrift	22
Met nieuwe energie in de kerkbank	22
De loef afgestoken	24
Verleden en Toekomst	25

HOOFDSTUK TWEE

Voor u gegeven

DE GESCHIEDENIS VAN HET OFFER	27
Over het Lam	27
Van goede komaf	28
De tocht naar de Moria	29
Offers... waarom?	30
Schapen tellen	31
Een rijk van altaren: Jeruzalem als koninklijke hoofdstad	32
Binnen en buiten	33
De offerritus	34
Mis dit feest niet	36
Aanbidding en Offergave	37

HOOFDSTUK DRIE

Vanaf het Begin

DE MIS VAN DE EERSTE CHRISTENEN	39
De oudste liturgische tekst	40
Wortels in Israël	42
Herinnering aan de Todah	43
De volle waarheid	44
Woord en beeld	46
Het oude bekende liedje	47

HOOFDSTUK VIER

Neem het Evangelie waar met al uw zintuigen

DE INDELING VAN DE MIS	49
Liturgie is ook gewoontevorming	50
Een goede indeling van onze tijd	51
Het Kruis als Tekens	51
Een Dienst voor zondaars	53
Gloria, eer aan God	54
De Kerk van de heilige Schrift	55
Houd u aan het geloof	57
Een gave die Hij niet kan weerstaan	58
Omhoog geheven	59
Het gaat om de familie	62
Door de hemel gezonden	64

DEEL TWEE

DE ONTSLUIERING VAN DE HEMEL

HOOFDSTUK EEN

"Ik keerde mij om en zag"

DE ZIN VAN DIE VREEMDE VISIOENEN	67
Besmet of een smet?	68
Millenniumbug	69
Mijn Oerknal	70
Waarom toch?	72
Hemel en aarde in het klein	72
Van imitatie naar participatie	74
Uit de as verzezen	74

HOOFDSTUK TWEE

Wie is wie in de Hemel?

DUIZENDEN ACTEURS EN FIGURANTEN	77
Johannes evangelist, schrijver, en ...?	78
'Het Lam'	80
De Vrouw bekleed met de zon	81
Het eerste beest	84
Het tweede beest	86
Engelen	88
Martelaren, maagden en andere mensen	90
Op aarde zoals in de hemel	91

HOOFDSTUK DRIE

De Apokalyps en Toen!

DE STRIJD OM DE OPENBARING EN HET ULTIEME WAPEN	93
Botsende beelden	94
Hoe spoedig is 'spoedig'?	95
Hoeren en geruchten over oorlog	97
Een verhaal over vier steden: Sodom, Egypte, Jericho, Babylon	97
Een teken des tijds	99
Christus' eerste Kerk in Jeruzalem	100
Semitische geestelijken	101
Verplaats u in hun schoenen	102
Het dodende lam	103

HOOFDSTUK VIER

De dag des oordeels

ZIJN GENADE IS ONVOORSTELBAAR GROOT	105
Mag ik een getuige oproepen?	106
Door twijfel bevangen	108
Verboden vruchten: de druiven zijn zuur	109
Aan falen verslaafd	110
Orde in de zaal!	111

DEEL DRIE OPENBARINGEN EN DE MIS

HOOFDSTUK EEN

Het oplichten van de sluier

HOE KUNNEN WIJ HET ONZICHTBARE ZIEN	115
Voor de statistiek	116
Heer Jezus, kom in glorie!	118
Bovenzinnelijke wierookvaten?	120
De aantrekkingskracht van Sion	122
Eerst komt de liefde, dan komt het huwelijk	123
De oude school	124
Klop, klop	125

HOOFDSTUK TWEE

Eredienst is oorlog

WAT KIEST U: VECHTEN OF VLUCHTEN?	129
Vechten of vluchten?	130
Wereldnieuws	131
Is dat Gods gramschap?	132
De geschiedenis van het huwelijk met God	134
Geen tijd om uit te rusten	135
Ik kan niet opstaan omdat ik zojuist gevallen ben	137
Het is hier druk	138
Zend de duivels jankend heen	139
De beslissende slag	141
Toets van de realiteit... verdraag hem	141

HOOFDSTUK DRIE

Gedenk de gedachte

DE APOKALYPS ALS FAMILIEPORTRET	145
Familiëgeschiedenis	145
De God die familie is	147
Affiniteit met de Heilige Drie-eenheid	148
Geen pijn voelen	148
Een grootse verandering	149
Stammentwisten?	150
Is het nu duidelijk?	152

HOOFDSTUK VIER

De Mis geeft kracht

DE MIS MAAKT HET VERSCHIL UIT	153
Een duik maken	154
Het maal waarmee alles bezegeld wordt	155
De waarheid – of dragen wij de gevolgen?	157
Ware liefde staat voorop	158
Wonderen verrichten	159
De maaltijd is gereed	160

NOTEN	161
--------------------	-----

VOORWOORD

Op het eerste gezicht brengt dit opmerkelijke boek verschillende geestelijke grootheden samen, die allemaal belangrijk zijn voor gelovige christenen en die tegelijk schijnbaar zo verschillend zijn dat ze niet met elkaar in verband lijken te staan, zoals het einde van de wereld en de dagelijkse Mis de Apokalyps en het Laatste Avondmaal, de dagelijkse sleur en de *Parousia*, de komst van de Heer.

Wanneer u, zoals ik, van jongs af aan katholiek bent, is het heel goed mogelijk dat Dr. Hahn u leert de Mis op een volkomen nieuwe wijze te waarderen. Als u katholiek geworden bent, of overweegt dat te doen, dan zal hij u een dimensie van het katholicisme laten zien waar u waarschijnlijk nooit over hebt nagedacht, namelijk de eschatologie, de leer van het einde der tijden. In feite zijn er betrekkelijk weinig katholieken die beseffen dat er een verband bestaat tussen een Eucharistieviering en het einde van de wereld.

Het meest kenmerkende van *Het bruiloftsmaal van het Lam* is het ontroerende en heldere besef van de realiteit van de liturgie van de Eucharistie, de daad van aanbidding die ons door onze Hoge priester op de vooravond van Zijn offerdood werd geschonken. Dr. Hahn onderzoekt deze mysterieuze werkelijkheid met het vuur en enthousiasme die een bekeering eigen zijn.

Ik kan hier alleen mijn eigen ervaring tegenover stellen. Dit jaar zal ik (in stilte) mijn zevenenvijftigste jubileum als 'misdienaar' vieren. Toen Scott mij echter opbelde en mij nogal omzichtig vroeg om een voorwoord te schrijven voor zijn nieuwe boek dat gebaseerd is op de zeer oude eschatologische interpretatie van de Eucharistie, zoals die door de Kerkvaders uit het Oosten in de periode tussen de tweede en de zesde eeuw werd gegeven, antwoordde ik: "Ja, natuurlijk, zo heb ik altijd al over de Eucharistie gedacht".

De Mis, of – zoals deze in de Oosterse of orthodoxe kerken wordt genoemd – de Goddelijke Liturgie, is zo'n rijke werkelijkheid dat er even veel theologische benaderingen voor zijn als voor het hele mysterie van Christus zelf. De Eucharistie maakt deel uit van de grote levende berg die Christus is, een vergelijking ontleend aan de oude heiligen uit het Heilig Land. Deze berg kan van veel kanten benaderd worden. De eschatologische wijze van interpretatie is een van de meest intrigerende en vruchtbare.

Ik kan nooit een gevoel van ergernis onderdrukken wanneer ik in een school of in een hotel een lijst met "godsdienst-oefeningen" zie, waarop vermeld staat dat de Mis om negen uur 's morgens plaats vindt. De Mis is geen godsdienst-oefening. Wanneer katholieken hun ochtendgebed of de rozenkrans bidden en zelfs wanneer zij het Allerheiligste Sacrament aanbidden, dan is dat een godsdienst-oefening. Het is iets dat wij voor God doen, net als de godsdienst-oefeningen binnen andere geloofsrichtingen. Maar het heilig Offer van de Eucharistie, de Goddelijke Liturgie, wordt juist niet door de mens gedaan.

Ik ben nu veertig jaar priester en ik ben nog nooit "voorgegaan in een dienst" als het om een Mis gaat. Ik was "plaats-ervanger" van de Hogepriester, om de woorden van het leer-gezag te gebruiken, ik functioneerde daar *in persona Christi*, in de persoon van Christus, de Hogepriester uit de brief aan de Hebreeën. Mensen komen niet naar de Mis om mijn lichaam en bloed te ontvangen, en ik zou het hun ook niet

hebben kunnen geven als het wel zo was. Zij komen voor gemeenschap met Christus.

Dit is het mysterieuze element in alle christelijke sacramenten, waaronder het doopsel. Daarom kan iedereen in geval van nood *in persona Christi* fungeren om het doopsel toe te dienen, want het is feitelijk Christus die doopt. Het is Christus die de zonden vergeeft, het is Christus die de zieken zalft, het is Christus die de priesterwijding toedient, het is Christus die huwelijken zegent.

Zoals katholieke en orthodoxe christenen die daarover nadenken (evenals sommige Anglicanen en zelfs enkele Lutheranen), geloof ik dat Christus de Priester van alle sacramenten is, zoals Hij ook vanuit elke bladzijde van de heilige Schrift tot ons spreekt. Hij is de bedienaar van elk sacrament en zo ervaren wij de levenskracht van zijn mystieke Lichaam.

Bij het lezen van de uitleg van Dr. Hahn over de Eucharistie als de hemelse liturgie in de Apokalyps, zou u de genade al gewaar moeten worden.

De Mis op aarde is de voorstelling van het bruiloftsmaal van het Lam. Zoals Dr. Hahn aangeeft, leggen de meeste christenen het boek van de Apokalyps en zijn wonderlijke tekenen naast zich neer of zij bedenken hun eigen theorie'tjes over wie wie is en waar het allemaal zal eindigen. Als inwoner van de stad New York (het Babylon van de twintigste eeuw), ben ik helemaal gelukkig met het vooruitzicht dat het allemaal spoedig afgelopen zal zijn, misschien zelfs al volgende week. Maar ik ben al die doemdenkers en hun interpretaties wel beu. Beloften, alleen maar beloften! Eerder in de 20e eeuw waren er personages die kansen maakten als de grote antichrist, maar niet een van hen is het geworden.

Mijn liefde voor de Apokalyps is niet gebaseerd op al die waanzin van Star Wars, maar op de schitterende aanblik van het hemelse Jeruzalem beschreven in de laatste hoofdstukken van de Apokalyps. Deze hoofdstukken komen zo dicht mogelijk overeen met de beschrijving van 'wat geen oog heeft

gezien en geen oor heeft gehoord'. Bij het lezen en herlezen van *Het bruiloftsmaal van het Lam* zijn heel wat andere hoofdstukken mij ook veel duidelijker geworden, hoofdstukken waarin – om een uitdrukking van de heilige Augustinus te gebruiken – op symbolische wijze wordt beschreven, hoe het eeuwige leven van de heiligen eruit zou kunnen zien.

Het was de heilige Augustinus die er, tijdens een concilie van de Afrikaanse bisschoppen aan het einde van de vierde eeuw, op aandrong de Apokalyps en de brief aan de Hebreëen in de canon van het Nieuwe Testament op te nemen. "Door Zijn grote barmhartigheid kunnen wij in gebed", zo zei Augustinus, "voor een ogenblik die Bron des Levens aanraken van waaruit Hij Israël voor altijd voedt". Maar afgezien van deze bijzondere beschouwelijke momenten, kunnen wij in de dagelijkse viering van de Mis op symbolische wijze de werkelijkheid zien van de hemelse aanbidding van de Hogepriester en Zijn mystieke lichaam.

Ik ben Dr. Hahn dankbaar dat hij deze visie van de vroege kerkvaders heeft teruggevonden en weer tot leven gebracht. De liturgie vieren met Christus is in deze wereld onze enige waarachtige deelname aan het leven dat wij in eeuwigheid hopen te bezitten. Hoe eenvoudig de inrichting van de kerkgebouwen ook moge zijn en hoe beperkt het geestelijk inzicht van de deelnemers ook is, als wij deelnemen aan de heilige Mis, is Christus aanwezig en zijn wij op dat moment op mysterieuze wijze aanwezig bij de Eeuwige Maaltijd van het Lam. Lees dit boek zorgvuldig, en u zult ontdekken hoe en waarom.

Fr. Benedict J. Groeschel C.F.R.

Ik sta voor de deur en Ik klop. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik bij hem binnenkomen, en maaltijd met hem houden en hij met Mij.

... ik zag een deur in de hemel die openstond ...

(Apok 3,20; 4,1)

DEEL I
DE MIS ALS GESCHENK

INLEIDING
Christus staat voor de deur
DE MIS ONTHULD

Van alles wat katholiek is, is er niets zo vertrouwd als de Mis. Met de tijdloze gebeden, gezangen en gebaren is de Mis voor ons als een thuis. Toch gaan de meeste katholieken hun leven lang naar de Mis zonder verder te komen dan de buitenkant van de uit het hoofd geleerde gebeden. Weinigen zullen een glimp opvangen van het *machtige bovennatuurlijke drama* waarin zij elke zondag binnentreden. Paus Johannes Paulus II noemde de heilige Mis de 'hemel op aarde' en legde uit dat 'de Mis die wij op aarde vieren een mysterieuze deelname is aan de hemelse liturgie'.¹

De Mis staat ons na en is ons dierbaar. De Apokalyps, evenwel, lijkt ver van ons verwijderd en is voor ons vol vraagtekens. Bladzijde na bladzijde flitsen bizarre en angstaanjagende beelden voorbij: van plagen en oorlogen, beesten en engelen, rivieren van bloed, demonische kikkers en zevenkoppige draken. De meest sympathieke figuur is een lam met zeven horens en zeven ogen. "Als dat alleen nog maar de oppervlakte is", zeggen sommige katholieken, "dan denk ik niet dat ik in de diepte wil kijken".

In dit boekje wil ik graag iets ongewoons voorleggen. Ik beweer dat het bijbelse boek Apokalyps de sleutel is voor het begrijpen van de Mis en ook, dat de Mis de enige manier voor een christen is om de Apokalyps werkelijk te begrijpen.

Als u hier sceptisch tegenover staat, bent u niet de enige. Toen ik een vriendin vertelde dat ik over de Mis als sleutel tot het begrijpen van de Apokalyps schreef, lachte zij en zei: "De Apokalyps, dat is toch iets raars?"

Voor katholieken lijkt het inderdaad raar, omdat wij al heel lang de Apokalyps lezen buiten de christelijke traditie om. De meeste mensen kennen tegenwoordig alleen maar de interpretaties die het nieuws of de 'Boeken-Top-10' halen en die zijn overwegend protestants. Ik weet dit uit eigen ervaring. Ik studeer al meer dan twintig jaar op de Apokalyps. Tot 1985 deed ik dat als dominee en al die jaren voelde ik mij sterk betrokken bij beurtelings de meeste van de modieuze of juist niet modieuze theorieën. Ik probeerde iedere sleutel, maar geen enkele sleutel kon die deur open krijgen. Soms hoorde ik een klikje en dat gaf mij hoop. Maar pas toen ik de Mis begon te overwegen, voelde ik dat de deur stukje bij beetje begon mee te geven. Gaandeweg voelde ik mij in de grote christelijke traditie opgenomen worden en in 1986 werd ik in de katholieke Kerk opgenomen. Hierna werden in mijn bestudering van de Apokalyps de zaken veel helderder. 'Ik zag een deur in de hemel die openstond' (Apok 4,1). En de deur ging open naar... de zondagsmis in uw parochiekerk.

Nu kunt u antwoorden dat uw wekelijkse ervaring in de Mis helemaal niet hemels is. In feite is het een ongemakkelijk uur met huilende baby's, vals gezongen saaie lofzangen, vage, nietszeggende preken en mede-kerkgangers in sportkleding dan wel strandtenue.

Toch blijf ik erbij, wij gaan echt naar de hemel als wij naar de Mis gaan en dat geldt voor iedere Mis die wij bijwonen, los van de kwaliteit van de muziek of de geestdrift waarmee de homilie wordt gebracht. Het gaat er niet om een slechte liturgieviering te vergoelijken, of begrip kunnen opbrengen voor een cantor zonder muzikaal gehoor. Het gaat om een objectieve waarheid, zo waar als het hart in uw lichaam klopt. De Mis – en ik bedoel *iedere* Mis – is de hemel op aarde.

Ik verzeker u dat dit niet mijn idee is; het is de opvatting van de Kerk. Het is ook geen nieuwe gedachte; die gedachte bestaat al sinds Johannes zijn apokalyptische visioen had. Toch is het een gedachte die de afgelopen eeuwen bij katholieken niet heeft geleefd en dat begrip ik niet. De meesten

van ons zullen toegeven dat wij meer uit de Mis willen halen. Wel, wij kunnen niet meer krijgen dan de hemel zelf.

Ik wil meteen zeggen dat dit boek geen 'bijbelstudie' is. Het is gericht op een praktische toepassing van slechts één aspect van de Apokalyps en deze studie is alles behalve uitputtend. Geleerden debatteren er eindeloos over wie de Apokalyps geschreven heeft, wanneer, waar en waarom en op wat voor soort perkament. In dit boek zal ik op deze zaken niet diep ingaan. Evenmin heb ik een handboek geschreven over liturgische voorschriften. De Apokalyps is een mystiek boek, geen instructievideo, of een handleiding voor kerkangers.

In dit boek zult u de Mis waarschijnlijk op nieuwe manieren tegemoet leren treden, in ieder geval anders dan u gewend bent. Hoewel bij iedere Mis die de Kerk viert de hemel de aarde raakt, ziet de Mis er op verschillende tijden en plaatsen verschillend uit. Waar ik woon zijn de meeste katholieken vertrouwd met de liturgie volgens de Latijnse ritus (in feite refereert het woord 'Mis' eigenlijk alleen aan de eucharistische liturgie in de Latijnse ritus). Er zijn echter veel eucharistische liturgieën in de katholieke Kerk: onder andere de Ambrosiaanse, Armeense, Byzantijnse, Chaldeeuwse, Koptische, Malabaarse, Malankaarse, Maronitische, Melkitische en Rutheense. Iedere ritus heeft zijn eigen schoonheid, zijn eigen wijsheid. Iedere ritus toont ons een ander aspect van de hemel op aarde.

Door het onderzoek voor *Het Bruiloftsmaal van het Lam* ben ik met andere ogen naar de Mis gaan kijken. Ik bid dat het lezen van dit boek u dat ook schenkt. Laten wij tegelijkertijd een nieuw hart vragen, zodat wij door studie en gebed de christelijke mysteries, die wij van de Vader hebben ontvangen, steeds meer leren liefhebben.

De Apokalyps zal ons de Mis tonen *als hemel op aarde*. Laten wij dan nu opschieten, want de hemel kan niet wachten.